

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Факультет економічних наук
Кафедра управління земельними ресурсами

БУЛЬБУК ВІРА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 338.43

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ**

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи на
здобуття освітнього ступеня
«Магістр»

Миколаїв 2020

Магістерською роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі управління земельними ресурсами в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
Лазарєва Олена Володимирівна
Чорноморський національний
університет ім. Петра Могили
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри управління земельними
ресурсами.

Рецензент: **Чалбаш Сергій Олександрович**
КП «Госпрозрахункове проектно-виробниче
архітектурно-планувальне бюро»

Захист відбудеться ...лютого 2020 р. об ... годині на засіданні ЕК в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2а, корпус 10-П.

З магістерською роботою можна ознайомитись у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, корпус 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Очевидним є той факт, що суспільство нині використовує землю у спосіб, що не відповідає законам Економіки і Природи, губить унікальність еколого-економічної ситуації в державі, в результаті чого створюється непередбачуваність і ризикованість у збереженні і відтворенні родючості ґрунту сільськогосподарського землекористування.

Причому, земельна реформа усугубила можливість раціонального і ефективного використання землі. Аргументи на користь відзначеного є незаперечними, вони лежать на поверхні. Адже водна і вітрова ерозія призводить до щорічних втрат 0,6-0,7 т/га і більше гумусу. Стільки ж і більше гумусу втрачається шляхом його мінералізації у процесі формування біомаси рослин. Сумарні втрати гумусу складають 1,3-1,4 т/га, що еквівалентно 27-28 і більше тонн гною для компенсації цих втрат.

У грошовому виразі (утилітарні цінності) це складатиме 6-8 млрд грн щорічно. Але треба усвідомлювати, що ґрунт має і інші цінності – внутрішні, які, у звичному розумінні, ціни не мають. Ці цінності мають «гідність» і з цим потрібно рахуватись.

Тому спробам розв'язання проблем збалансованого сільськогосподарського землекористування присвячені праці Бабміндри Д.І., Горлачука В.В., Добряка Д.С., Дорош О.С., Назьміра П.Т., Мартина А.Г., Новаковського Л.Я., Сохничя А.Я., Третяка А.М. та ін.

Не заперечуючи теоретичну і практичну цінність розробок згаданих авторів, відзначимо, що ще недостатньо розробленими залишаються питання щодо організаційно-економічного механізму управління сільськогосподарським землекористуванням в умовах ринкових перетворень.

Вищеприведене і зумовило актуальність обраної теми магістерського дослідження, структуру та його зміст.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є узагальнення та розвиток науково-методичних засад щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму управління сільськогосподарським землекористуванням в умовах земельних перетворень.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання таких завдань:

- дослідити сучасний стан форм господарювання на землі з метою їх подальшого вдосконалення;
- виявити причинно-наслідкові зв'язки між процесом земельних перетворень та результативністю показників розвитку аграрного сектора економіки, в тому числі сільськогосподарського землекористування;
- обґрунтувати еколого-економічну недоцільність передачі земельних паїв їх власниками в оренду;
- розвинути наукові погляди щодо збереження і відтворення родючості ґрунту;
- розробити методичний підхід та модель диверсифікації господарської діяльності на території землекористування;
- розвинути інноваційні методичні положення розвитку землеустрою в системі управління сільськогосподарським землекористуванням з урахуванням екологічної складової.

Об'єктом дослідження є процес використання землі у сільському господарстві, що забезпечує її соціально-економічну ефективність та збереження і відтворення родючості ґрунту.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти використання землі в аграрному секторі економіки.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження складають положення сучасної економіки природокористування, праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених з питань управління земельними ресурсами, теорії конкурентоспроможності аграрної економіки.

Дослідження виконуватись на основі таких методів та прийомів: монографічного – при вивченні та теоретичному узагальненні досліджень; системного аналізу – при аналізі механізму управління земельними ресурсами; порівняльного аналізу – дослідження тенденцій розвитку землекористування; статистичного – для аналізу даних, що характеризують стан об'єкту дослідження; абстрактно-логічного – при формуванні висновків та пропозицій; графічний – для унаочнення результатів магістерської роботи.

Інформаційну основу дослідження складають закони України, нормативно-правові акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, інформаційні матеріали, що опубліковані у монографіях та інших працях вітчизняних і зарубіжних вчених, аналітичні розрахунки автора, що виконані у процесу наукових досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

удосконалено:

- методичні підходи щодо процесу земельних перетворень, а саме встановлено суперечливість та природу її походження в системі управління земельними ресурсами, усунення яких створює умовні конкурентні переваги у сільськогосподарському землекористуванні;
  - процедуру використання земельних паїв у системі спільної часткової власності, що на відміну від їх оренди створить сприятливі умови розвитку сільськогосподарського землекористування, забезпечить підвищення стандартів якості життя селян та екологізації ґрунту, поступальний розвиток сільських територій;
  - методичні підходи до диверсифікації господарської діяльності на селі, яка в складних економічних умовах забезпечить стабілізацію в країні, підвищення якісних показників економічного і соціального розвитку сільських територій, в тому числі сільськогосподарського землекористування;
- дістали подальшого розвитку:

- організаційні засади щодо збереження і відтворення родючості ґрунту, збереження гумусного стану ґрунтів, які слід розглядати у контексті діалектичної єдності якості ґрунтового покриву і структури посівних площ, урожайності сільськогосподарських культур та способу використання супутньої продукції;
- науково-методичні засади розвитку землеустрою сільськогосподарських землекористувачів, як функції управління земельними ресурсами з урахуванням екологічної складової, який на відміну від традиційного землеустрою передбачає організацію проведення землеустрою на ландшафтній основі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані органами влади при плануванні використання та охорони земельних ресурсів. Окремі положення можуть бути використані у підготовці лекційних курсів з «Управління земельними ресурсами», «Економіка землекористування» та ін.

Особистий внесок магістранта. Сформульовані в магістерській роботі наукові положення, висновки та пропозиції належать особисто автору. У роботі викладено авторські розробки щодо розв'язання проблеми раціонального і ефективного використання землі, розвитку сільських територій, збереження і відтворення родючості ґрунту, диверсифікації господарської діяльності на селі.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення, висновки і пропозиції доповідались на міжнародних та науково-практичних конференціях: Всеукраїнська науково-практична конференція «Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення» (5-6 березня 2019 р.); Всеукраїнська науково-методична конференція «Могилянські читання – 2019»: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти (11-16 листопада 2019 р.).

Публікації. Результати магістерської роботи знайшли своє відображення у двох наукових фахових виданнях і тезах конференцій.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів та загальних висновків і пропозицій, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок комп'ютерного тексту, з них основного - 92 сторінки, який містить 10 таблиць, 3 рисунки. Список використаних джерел із 47 найменувань викладено на 4 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, його методи та інформаційну базу, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «Теоретико-методичні основи формування ефективного механізму управління сільськогосподарським землекористуванням» досліджено питання раціонального використання та охорони земель. З'ясовано доцільності використання землі як головного засобу виробництва у сільському господарстві. Наголошено на необхідності постійно підвищувати свою родючість за правильного її використання є базою, на якій ґрунтується матеріальна основа інтенсифікації виробництва та всі заходи по поліпшенню використання і впорядкування землі. Враховуючи природне походження землі, вічність її як засобу виробництва, незамінність та просторову обмеженість при безмежному зростанні її продуктивних властивостей, раціональне використання землі являє собою одну з головних проблем інтенсифікації землеробства.

Обґрунтовано, що раціональне використання земель сільськогосподарського призначення - це таке використання, яке забезпечує максимальне надходження частки доданої вартості (не максимального виробництва сільгосппродукції), справедливий розподіл земельної ренти між усіма учасниками господарської діяльності на землі при повній екологізації

землекористування.

Висвітлено думку, що головним критерієм успішності захисту ґрунтів є ґрунтозахисне впорядкування агроландшафтів, що знаходить своє відображення у контурно-меліоративній організації території. Це на сьогодні найбільш досконала форма організації території сільськогосподарських підприємств, де вся система елементів тісно узгоджується з рельєфними, ґрунтовими умовами відповідних територій.

З'ясовано, що розміщення багаторічних трав у сіві змінах є головною умовою забезпечення бездефіцитну гумусу. Розміщення у сівозмінах 25-30% багаторічних трав урожайністю 300 ц/га забезпечує позитивний баланс гумусу на рівні 2,2 т/га, що відповідає 44 т гною на один гектар посівної площі

Висвітлено думку, що механізмом реалізації земельної політики є землеустрій, який являє собою сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, що мають на меті регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання на землі, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил.

Підставою для виконання комплексу робіт із землеустрою є стаття 22 Закону України «Про землеустрій».

У другому розділі «Діагностика процесу використання земель» досліджено роль інституціонального фактора в системі управління процесом використання і охорони землі.

З'ясовано, що причиною глибокої еколого-економічної кризи у сільськогосподарському землекористуванні є інституціональна недосконалість процесу використання земель.

Висвітлено думку, що нарощування з року в рік посівів соняшника із 147,1 тис га у 1990 році до 875,8 тис га у 2017 році та відповідне скорочення посівів багаторічних трав із 135,1 тис га у 1990 році до 23,4 тис га у 2017 році та однорічних трав із 135,1 тис га у 1990 до 17,9 тис га у 2017 році стали

головною причиною зниження вмісту гумусу майже на 1 т/га як головного компонента родючості ґрунту.

З'ясовано, що відповідно до цього в Україні активізувалась оренда земельних паїв, яка нині складає 92%, хоча в багатьох країнах Європи вона складає переважно від 24 до 62%, за винятком Німеччини, Бельгії, Франції, Чехії, де орендовані землі відповідно складають 68; 75; 84; 91%.

Одним із найбільш реальних шляхів використання земельних паїв є підхід, який ґрунтується на їх використанні на засадах спільної часткової власності. Це дозволить вселити віру і сподівання власникам на отримання заробітної плати на рівні зарплати промислових підприємств. До праці будуть залучені всі громадяни села, відступить безробіття і зневіра у краще життя. Важливо і те, що люди, працюючи на своїй землі, триматимуть контроль за якісним станом ґрунту, вболіватимуть за збереження його родючості, не допускаючи процесів деградації землі.

У третьому розділі «Вдосконалення організаційно-економічного механізму управління сільськогосподарським землекористуванням» обґрунтовано необхідність наукової організації використання земель у сільському господарстві.

Акцентовано увагу на те, що земельні перетворення матимуть економічний сенс за умови запровадження сприятливої цінової політики, стимулюючого оподаткування, фінансово-кредитного забезпечення.

Наголошено, що земля є необхідною умовою, щоб взагалі міг здійснюватись процес праці. Тому, як засіб виробництва вона функціонує не тільки в промисловості, транспорті та інших галузях матеріальної господарської діяльності людини, але і в сільському господарстві.

Обґрунтовано, що збільшення кількості суб'єктів господарської діяльності на селі є унікальною можливістю досягнення синергійної економіки, яка досягається шляхом диверсифікації виробництва, тобто «розщеплення» одної загальної діяльності на окремі її складові, які в сумі забезпечуватимуть зростання надходжень до бюджетів.

Представлені складові диверсифікаційної діяльності в рамках сільськогосподарського землекористування, такі як діяльність у сфері виробництва рослинницької і тваринницької продукції; переробка виробленої продукції; рибництво і бджільництво; будівельна та меліоративна діяльність; діяльність у сфері промислового виробництва; народні промисли; торгівля і надання послуг; рекреаційна, оздоровча і природоохоронна діяльність; автоперевезення; інші види господарської діяльності (збір горіхів, ягід, грибів, виробництва вин і соків та ін).

З'ясовано, що для України агрохолдинги не є локомотивом підвищення ефективності національної економіки, хоча поставили у залежність економічний поступ аграрного сектора під свої приватні інтереси, створили умови процвітання тіньової економіки, не стали достатнім мотиватором наповнення місцевих бюджетів, є джерелом власного самозбагачення і збагачення лобістів та несуть багато інших негативів. Тому тільки сільськогосподарські кооперативи і фермерські господарства є запорукою вирішення стратегічних та поточних завдань розвитку ринкових відносин на селі, формуванні належної корпоративної культури, ефективного використання земельних, трудових, фінансових та інших ресурсів.

Доведено, що землеустрій сільськогосподарських підприємств полягає у створенні таких просторових умов, які б забезпечували раціональне і ефективне функціонування сільськогосподарського виробництва, впровадження прогресивних форм організації управління землекористуванням, вдосконалення складу і розміщення земельних угідь, сільськогосподарських культур, системи сівозмін, сіноксо- і пасовищезмін, розробленні системи заходів із збереження і поліпшення природних ландшафтів, відновлення і підвищення родючості ґрунтів, рекультивації порушених земель, захисту ґрунтів від ерозії, консервації деградованих земель і ін.

ВИСНОВКИ

1. Земля є основним багатством будь-якої країни і головним засобом виробництва у сільському господарстві, а тому і перебуває під особливою охороною держави. З нею небезпідставно пов'язують надії на розвиток продуктивних сил і виробничих відносин у суспільстві, обнадійливі якісні зрушення в системі стандартів якості життя людей.

Конституція України, зважаючи на винятково важливе значення земельних ресурсів в усіх сферах економіки у більше, ніж у десяти статтях прямо чи опосередковано закріплює основні засади регулювання земельних відносин.

Нижчою ланкою системи «рамкових» законів є Земельний кодекс України (2001 р.), в основу якого покладено конституційні норми раціонального використання і охорони земель в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь, відображені у 212 його статтях.

2. Трансформаційні процеси, які відбулися в аграрному секторі економіки, в тому числі у сільськогосподарському землекористуванні не забезпечили вимоги високого життєвого рівня громадян, їх надійної соціальної захищеності. У найбільш загальному плані земельна реформа виявилась провальною, хоча й очевидними є деякі позитивні результати, а саме здійснено повну і беззастережну денационалізацію землі і її приватизацію, визнано рівність приватної та державної власності на землю, забезпечено гарантію різних форм господарювання на землі, створено передумови для розвитку на селі кооперування, конкуренції у сільському господарстві. Але і є багато недоліків, зумовлених реформою. Для цього були як об'єктивні, так і суб'єктивні причини.

До об'єктивних причин відносяться повна непідготовленість України до розвитку в нових умовах, повільне формування надійного інституціонального середовища, загальний занепад соціально-економічного розвитку країни та ін.

До суб'єктивних причин відносяться недооцінка важливості своєчасного відпрацювання аграрної політики держави, нечіткість державної політики

щодо проведення земельної реформи, політичне протистояння щодо розвитку земельних відносин, причин правового порядку, макроекономічні причини, низький рівень професійності організаторів реформи, тактичні прорахунки, недосконалість організації державного управління реформування земельних відносин.

3. Сучасні агрохолдинги не відповідають принципам гармонізації таких галузей як рослинництва і тваринництва. Вони не несуть соціально-економічної відповідальності за погіршення якісного стану землі, якості життя людей на територіях, що передали в оренду свої земельні паї, паразитують на отриманні ренти у надзвичайно великих сумах грошей, яка належить не їм, а державі і селянам.

4. Нарощування з року в рік посівів соняшника у Миколаївській області із 147,1 тис га у 1990 році до 875,8 тис га у 2017 році та відповідне скорочення посівів багаторічних і однорічних трав з 270,1 тис га у 1990 р до 17,9 тис га у 2017 році стали головною причиною зниження вмісту гумусу майже на 1 т/га як головного компонента родючості ґрунтів в результаті чого урожайність сільськогосподарських культур залишається значно нижчою у порівнянні з країнами ЄС, ґрунти який є значно гіршими за своїми якісними властивостями.

5. Ознакою нищівного руйнування аграрного сектора економіки, в тому числі сільськогосподарського землекористування є оренда земельних паїв, яка являє собою найгірший варіант земельних відносин на селі в соціально-економічному та екологічному планах. Оренда земельних паїв у їх власників сіє грубу несправедливість, орієнтовану на задоволення особистих амбіцій олігархів всупереч інтересів власників паїв.

6. Одним із найбільш реальних шляхів використання земельних паїв є підхід, який ґрунтується на їх використанні на засадах спільної часткової власності, у формі сільськогосподарських кооперативів. Обов'язковою умовою при цьому є факт залучення до праці всіх власників земельних паїв. Будучи залученим до виробництва відступить безробіття на селі і зневіра у

краще життя. Заробітна плата зросте до рівня заробітних плат на кращих промислових підприємствах. Селяни, працюючи на своїй землі, триматимуть контроль за якісним станом ґрунту, вболіватимуть за збереження його родючості, не допускаючи процесів деградації землі.

7. Збільшення чисельності суб'єктів господарювання на території землекористування є унікальною можливістю досягнення синергійної економіки шляхом диверсифікації виробництва, шляхом диверсифікації виробництва, тобто «розщеплення» загальної діяльності на окремі самостійні її складові, які в сумі забезпечуватимуть зростання надходжень до бюджетів. Такими складовими можуть бути: виробництво рослинницької і тваринницької продукції; рибництво і бджільництво; будівельна та меліоративна діяльність; діяльність у сфері промислового виробництва; народні промисли; торгівля і надання різних послуг і баао інших.

8. Ефективність об'єднань (виробничих кооперативів) буде значно вищою, якщо останні співпрацюватимуть з обслуговуючими і споживчими кооперативами. Так, обслуговуючі кооперативи надаватимуть технічну допомогу, займатимуться збереженням і відтворенням родючості та багато інших.

Споживчі кооперативи забезпечуватимуть торговельне обслуговування, заготівлю сільськогосподарської продукції, сировини та надання низки інших послуг з метою задоволення споживчих потреб його членів.

9. Покомпонентне врахування геоморфологічних, ґрунтових, геоботанічних компонентів при розробленні проектів землеустрою, що бралось до уваги впродовж багатьох років вичерпало себе. Тільки система ландшафтного підходу забезпечує стабільність території землекористування. Але для цього попередньо необхідно виконати комплекс робіт із еколого-ландшафтного зонування, в результаті чого на планово-картографічному матеріалі виділяються еколого-ландшафтні зони, на основі яких здійснюється формування різних видів землекористування, завдяки яких буде досягнуто

гармонійну єдність між технічною і еколого-ландшафтними ункціями сучасного землеустрою.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Горlachук В.В., Бульбук В.В. Модель формування земельно-територіальної політики на селі // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки: збірник наукових праць / За ред. Івана Кіщака. - № 1 (12), червень 2019. – Миколаєв: МНУ ім. Сухомлинського, 2019. – С. 12-17.
2. Клим С.А., Бульбук В.В. Методологічні основи формування сільськогосподарського землекористування на сучасному етапі // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки: збірник наукових праць / За ред. Івана Кіщака. - № 1 (12), червень 2019. – Миколаєв: МНУ ім. Сухомлинського, 2019. – С. 24-28.

В інших виданнях

1. Клим С.А., Бульбук В.В. Регулювання балансу енергетичного ресурсу ґрунтової системи // Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції (Херсон, 05-06 березня 2019 року). – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. – С. 58-61.
2. Горlachук В.В., Бульбук В.В. Сучасний сценарій розвитку об'єднаних територіальних громад – трагедія для села // Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних

громадах: проблеми та шляхи їх вирішення: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції (Херсон, 05-06 березня 2019 року). – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. – С. 58-61.

3. Бульбук В.В., Горлачук В.В. Щодо проблем розвитку об'єднаних територіальних громад // Могилянські читання – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: XXI Всеукр. наук.-метод. конф.: тези доповідей Економічні науки, Миколаїв, 11-16 листоп. 2019 р./ ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019.- С. 25-28.

АНОТАЦІЯ

Бульбук В.В. Організаційно-економічний механізм управління сільськогосподарським землекористуванням. – Рукопис.

Дипломна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня Магістр за спеціальністю 193 – Геодезія і землеустрій. – Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв, 2020.

В роботі розкриті тенденції раціонального використання і охорони земель, дослідженні питання правового його забезпечення, обґрунтовані концептуальні основи землеустрою в системі управління сільськогосподарським землекористуванням.

Висвітлені аспекти розвитку інституціонального фактора в системі управління процесом використання і охорони землі в аграрному секторі економіки, досліджені тенденції розвитку сільськогосподарського землекористування та обґрунтованні критерії землеустрою в системі управління сільськогосподарським землекористуванням.

Обґрунтовано необхідність наукової організації використання земель у сільському господарстві, розкрита роль диверсифікації господарської діяльності у контексті ефективного сільськогосподарського землекористування, розкрито основні положення землеустрою як важливого

чинника впливу на процес формування конкурентоспроможного сільськогосподарського землекористування..

Ключові слова: сільськогосподарське землекористування, землеустрій, диверсифікація, раціональне використання і охорона земель, конкурентоспроможне землекористування.

ANNOTATION

Bulbuk V.V. Organizational and economic mechanism of agricultural land use. - Manuscript.

Thesis for the qualification level Master's degree in specialty 193 - Geodesy and Land Management. - Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2020.

The tendencies of rational use and land protection are revealed in the work, the issues of its legal support are researched, conceptual bases of land management in administration system of agricultural land use are grounded.

Aspects of development of the institutional factor in administration system of use's process and land protection in the agrarian sector of economy are covered, trends of development of agricultural land use are researched and criteria of land management in administration system of agricultural land use are grounded.

The necessity of scientific organization of land use in agriculture is substantiated, the role of diversification of economic activity in the context of efficient agricultural land use is revealed, the main provisions of land management as an important factor influencing the process of forming a competitive agricultural land use are disclosed.

Key words: agricultural land use, land management, diversification, rational use and land protection, competitive land use.